

Dato: 20.02.2023

Abelias hovedinnspill til statsbudsjettet for 2024

Abelia er foreningen for kunnskaps- og teknologibedrifter i NHO. Vi organiserer rundt 2.800 virksomheter med ca. 61.000 årsverk. Vår visjon er "et digitalt og bærekraftig kunnskapsamfunn". Abelia har medlemmer innen blant annet IKT, rådgivning, utdanning, forskning og ideell sektor.

Norsk økonomi står overfor en rekke utfordringer de neste årene: Inflasjon, en aldrende befolkning, økende offentlige utgifter, og en krevende omstilling fra en råvarebasert til en kunnskapsbasert næringsstruktur. Norges største problem er mangel på arbeidskraft. Samtidig gir geopolitisk uro stor usikkerhet for det næringslivet som skal støtte opp under velferdsstaten i årene som kommer.

[Abelias omstillingsbarometer](#) viser at Norge er i ferd med å tape det internasjonale omstillingskappløpet. Norsk næringsliv er på langt nær så teknologidrevet som mange hevder. Europa og verden satser derimot stort på innovasjon, forskning, digitalisering og ny næringsutvikling. Norge og regjeringen må føre en innovasjonspolitik som videreutvikler de fortrinnene vi har, og utvikler nye næringer, som så kan skape nye fortrinn. Dagens politikk er for konsentrert om interessene til de næringene som allerede har lyktes, og blitt modne.

Abelia mener den viktigste politiske oppgaven fremover er å bidra i utviklingen av et bærekraftig, kunnskapsbasert, innovativt og globalt konkurransedyktig norsk nærings- og samfunnsliv. Dette er avgjørende for å sikre framtidig velferd, sysselsetting og verdiskaping. Det er næringslivet som må være drivkraften i å finne løsninger på de store samfunnsutfordringene og politikken må legge opp til sterkest mulig innovasjonskraft i norsk økonomi.

Derfor må vi satse på klimaløsninger, kompetanse, et smartere samfunn, og infrastruktur som stimulerer til næringsutvikling i hele landet. Slik kan vi legge til rette for at flere kan forsørge seg ved eget arbeid, at klimamålene realiseres og for økt verdiskaping som gjør det mulig å opprettholde høy velferd.

Vi vil berømme Regjeringen for å ha fastsatt mål om å kutte klimagassutslippene med 55% samt øke norsk eksport utenom olje og gass med minst 50% innen 2030. Samtidig vil vi understreke at Regjeringen ikke vil kunne lykkes i å nå disse målene uten at det iverksettes en storsatsing på teknologinæringslivet og virkemidlene de trenger for å få best mulig vekstvilkår. Abelia har samlet 27 konkrete forslag knyttet til en slik storsatsning i [teknologinæringslivets vekstplan for Norge](#), som ble oversendt næringsministeren og andre relevante statsråder ved årsskiftet.

All moderne verdiskaping bygger på å bruke energi, kunnskap og teknologi, til å utføre arbeidsoppgaver av stadig høyere økonomisk verdi. I tiden fremover tyder alt på at grønn og elektrisk energi går fra å være et overskuddsfenomen, til et knapphetsgode. Dette må politikken forholde seg til gjennom å vri den økonomiske aktiviteten vekk fra høyt forbruk av elektrisitet, og over på de næringene som gir høyest mulig verdiskaping og sysselsetting per energienhet. Tradisjonell tungindustri har effektivisert ned forbruket av arbeidskraft, men har til gjengjeld høyt forbruk av energi. Kunnskaps- og teknologinæringer har lavt energiforbruk og muliggjør mest mulig effektiv bruk av verdifull arbeidskraft. Politikernes jobb bør derfor være å se på dagens kraftkonsumenter og vurdere hva som skaper mest samfunnsverdi fra et helhetsbilde, og prioritere våre knappe felles naturressurser til de

næringene som skaper mest verdier for samfunnet. Det er slik vi frikobler økonomisk vekst fra negativ påvirkning på klima, natur og samfunnet for øvrig.

Basert på ovennevnte punkter ber Abelia departementet prioritere tiltak på fire områder i statsbudsjettet for 2024:

- En omstillingsfremmende og vekstskapende skatte- og avgiftspolitik.
- Tiltak for å lukke kompetansegapet i norsk næringsliv.
- Rammevilkår for det ufødte næringsliv.
- Tiltak for grønn og digital omstilling.

Abelia foreslår at prioriteringene finansieres gjennom å kutte i investeringer i fysisk transportinfrastruktur, reversering av avgiftskutt for diesel til anleggsmaskiner, fra reversering av den inflasjonsdrivende oljeskattepakken, og fra finansiering av UH-sektorens brede samfunnsfaglige utdanningsløp.

En omstillingsfremmende og vekstskapende skatte- og avgiftspolitik:

Skal norsk næringsliv bli en drivkraft i det grønne og digitale skiftet, trenger vi et skattesystem som skaper sterke incentiver for investeringer i nye og fremvoksende næringer. Høye skatter og avgifter kan fungere som investeringshindre, og svekker etableringstakten for de bedriftene som skal diversifisere norsk næringsstruktur i en grønnere og mer bærekraftig retning. Abelia mener derfor det er uheldig at Regjeringen i statsbudsjettet for 2023 fremmet skattepolitiske grep som direkte svekker vekstkraften i kompetanseintensive næringer og oppstarts- og vekstselskaper. Dette er effekten av den midlertidige økningen i arbeidsgiveravgift på høyt kvalifisert arbeidskraft. Den rammer alle kompetanseintensive bedrifter i Norge. Det er også effekten av tilstramningene i formuesskatten. Den rammer særlig kapitaltilgangen for bedrifter som har høye oppstarts- og driftskostnader, og som er avhengige av kontinuerlig kapitalinnhenting for å vokse.

For ideell og frivillig sektor bidrar skattefradrag for gaver til selvfinansiering av organisasjonene, noe som er spesielt viktig i tøffere økonomiske tider. Dette skyldes at inntekter fra skattefradrag er billigere for staten enn direkte tilskudd. Fradragsordningen gir også positive incentiver til næringslivets sosiale innsats innenfor tema som velferd, folkehelse, beredskap, bekjempelse av fattigdom og arbeid med å innfri klima- og bærekraftsmålene. Fradragsordningen er ikke en skatteletteordning for de rikeste, men en ordning som sikrer omfordeling fra næringsliv og privatpersoner med noe rom i økonomien, til sosiale formål i regi av ideelle aktører.

Abelia ber derfor departementet prioritere følgende tiltak i statsbudsjettet for 2024:

- Avskaff kompetanseskatten. I statsbudsjettet for 2023 ble det innført en midlertidig økning i arbeidsgiveravgiften for ansatte som tjente over 750.000 kr, som særlig rammer kompetanseintensive næringer. Abelia mener regjeringen må holde sitt ord om at ordningen kun er midlertidig, og avskaffe den. Aller helst allerede i RNB.
- Innføre ordninger for å skjerme vekstbedrifter fra de negative virkningene av formuesskatten. Den norske formuesskatten kan slå spesielt hardt ut for nye selskaper med høy verddivurdering som fortsatt er i investeringsfasen. Dette bidrar ofte til at gründere må vanne ut eierskapet gjennom aksjesalg for å dekke skatteregningen.
- Gjeninnfør redusert elavgift for datasentre på lik linje med annen kraftkrevende industri. En godt utviklet datainfrastruktur er avgjørende for å lykkes med det grønne og digitale skiftet.
- Utvide skatteincentivordningen for investeringer i oppstarts- og vekstselskaper, etter modell fra opsjonsskatteordningen. Dette vil dreie en større andel av private investeringer til nye næringer og bidra til at velferdsstaten får flere ben å stå på i årene som kommer.

- Innføre en insentivordning for ansattes medeierskap i egen bedrift. Undersøkelser viser at bedrifter hvor ansatte er medeiere i gjennomsnitt er mer innovative og omstillingsdyktige. En rekke andre land har insentivordninger som styrker ansattes medeierskap i egen bedrift, og Norge bør ha ordninger som stimulerer til dette – også for bedrifter som går utover begrensningene i opsjonsskattemodellen.
- Innføre skatte- og avgiftstiltak som fremmer sirkularitet, slik som redusert MVA på brukte varer.
- Regelstyring av MVA-kompensasjon for frivilligheten og ideell sektor, samt utredning av MVA-kompensasjon for investeringer i bygg.
- Økt skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner. Skattelovens § 6-50 femte ledd endres slik at maksimalt fradrag for gaver settes til 100 000 kroner årlig. Vi ber også om at det utredes en egen, høyere grense for gaver til frivillige organisasjoner fra selskap mv., for eksempel basert på definisjonen i skattelovens § 2-2 første ledd.

Tiltak for å lukke kompetansegapet:

Ifølge [Samfunnsøkonomisk Analyse](#) vil Norge mangle 40.000 sysselsatte med IKT-utdanning i 2030. Demografiske fremstillinger viser tydelig at vi ikke kan regne med økt tilgang på arbeidskraft i Norge de neste tiårene. Det er derfor helt avgjørende å prioritere de utdanningene som gir størst bidrag til arbeidskraftproduktiviteten i norsk økonomi. Feiler vi her, vil utdanningspolitikken skape økonomisk stagnasjon for Norge.

Dessverre medfører dagens utdanningstakt, og barrierer for tilgang til utenlandsk arbeidskraft at vi får et stadig økende kompetansegap. Abelia mener dette er uheldig ettersom tilstrekkelig tilgang på IKT-kompetanse er en avgjørende faktor for å øke produktiviteten i eksisterende næringsliv og i offentlig sektor. Samtidig er vi bekymret for den langvarige effekten av at IKT-spesialister absorberes av tradisjonelle næringer, der særlig olje- og gassindustrien bidrar til å presse opp lønningene og slik gjør spesialistkompetanse utilgjengelig for de næringene vi skal omstille oss til. Det er derfor viktig at Regjeringen tar grep for å sikre at både ny og eksisterende kompetanse ikke låses fast i etablerte næringsstrukturer.

Abelia ber derfor departementet prioritere følgende tiltak i statsbudsjettet for 2024:

- Minimum 1 700 IKT-studieplasser. Abelia foreslår at tiltaket finansieres delvis ved å kutte et tilsvarende antall studieplasser innen fagfelt der næringslivets behov er mindre, for eksempel samfunnsvitenskap og humaniora. En undersøkelse gjennomført av SØA på oppdrag fra Abelia viser at mengdebehovet er særlig stort for systemutviklere, det er et strategisk viktig behov for tung formell kompetanse på IT-sikkerhet. Bedriftene melder også at det fremover blir særlig viktigere med kompetanse innen data science og kunstig intelligens. Vi vil ettersende rapporten så snart den er ferdigstilt.
- Brofinansiering av økt andel teknologistudieplasser med høyere enhetskost.
- 350 millioner til KompetanseFUNN, en rettighetsbasert skattereduksjon for investeringer i ansattes kompetanse, for små og mellomstore bedrifter.
- 60 millioner til 1500 nye fagskoleplasser.
- 100 millioner til utstyr i fagopplæringen for å sikre de videregående skolene tilfredsstillende utstyr for yrkesfaglig opplæring.
- Midler til egen kampanje for å løfte betydningen av yrkesfaglig opplæring i det grønne skiftet
- Økt finansiering av praktisk IKT-utdanning som tiltak for å redusere utenforskap. Praktisk rettet IKT-utdanning kan bidra til at unge med interesse og engasjement for eksempelvis gaming, kan hentes inn i arbeidsstyrken og inkluderes i det høyproduktive teknologinæringslivet.
- Bevilge midler for at ansatte i særlig teknologiutsatte departementer som NFD og KDD kan etterutdanne seg innen IKT og bruk av teknologi. Målet er å øke forståelsen for teknologi og

digitalisering i det offentlige, og at en prøveordning kan vurderes utvidet også til andre departement.

- Tilbudet om talentsenter i realfag bør i 2024 gjøres reelt nasjonalt og kunne tilbys ved alle landets regionale vitensentre. Estimert kostnad, inkludert koordineringsarbeid av Vitensenterforeningen, er 27 millioner kroner pr. år (kap. 226 post 21).
- Finansiering av lærekrefter og skreddersydde opplegg for kompetanseheving innen teknologi og digitalisering for samtlige studieløp, både akademisk og yrkesrettet.
- Finansiering av skoleplasser må likebehandles uavhengig om den er ved en offentlig eller privat utdanningsinstitusjon. KOSTRA-tallene gir i dag ikke tilfredsstillende grunnlag for beregning av tilskudd til private utdanningsinstitusjoner. Kapitaltilskuddet må økes for å gjenspeile de faktiske kostnadene som kommuner har til sine skolebygg. Kunnskapsdepartementet har varslet en ny tilskuddsmodell for private grunnskoler. I den nye beregningsmodellen må alle tall med, også indirekte utlegg i de offentlige skolene. Det vil være mer rettferdig enn dagens finansieringsmodell og vil gjøre privatskolene mindre sårbare for konjunkturedringer.
- De private fagskolene utmerker seg særlig ved at de raskt identifiserer kompetansebehov i næringslivet, og etablerer utdanningstilbud for å møte disse behovene.
- Bevilge midler til økt behandlingsskapitet i NOKUT til søknader om nye utdanningstilbud. De private fagskolene utmerker seg ved at de raskt identifiserer kompetansebehov i næringslivet, og etablerer utdanningstilbud for å møte disse behovene. I dagens situasjon kan det ta opp mot 2,5 år fra skolen har identifisert et behov for et utdanningstilbud, til tilbudet kan lanseres. Denne situasjonen har bygget seg opp over flere år, og blir stadig mer kritisk. Abelia er bekymret for det samfunnsøkonomiske tapet som oppstår gjennom urealiserte investeringer i kunnskap om ikke kapasiteten til NOKUT økes.

Rammevilkår for det ufødte næringsliv:

Norge må stimulere omstillingstakten i norsk næringsliv, gjennom å etablere rammevilkår som fremmer utvikling av bedrifter og næringer som ikke eksisterer i dag. Etter Russlands invasjonskrig i Ukraina har europeiske land innsett hvor risikofylt det er ved å lene seg for sterkt på import av fossile energikilder. For å bøte med dette har de iverksatt en rekke tiltak under *REPowerEU* i tillegg til å øke ambisjonsnivået til *Fit for 55*. Dette er målrettet innovasjonspolitik, der våre nærmeste naboer øker ambisjonsnivået i sin egen omstilling, og samtidig river grunnen under Norges aller viktigste inntektskilde. Abelia mener Norge bør følge med i timen, og bruke de virkemidlene som eksisterer for å diversifisere økonomien slik at velferdsstaten har flere bein å stå på når Europa omstiller seg vekk fra vår viktigste eksportartikkel.

Abelia savner derfor en satsing på de innovasjonsfremmende virkemidlene som skal legge grunnlaget på det ufødte næringslivet. Vi vet hvilke virkemidler som har stor effekt for å stimulere frem til nye, grønne og bærekraftige bedrifter. Fordelene er at de tiltakene vi trenger koster svært lite. Samtidig følger sittende regjering opp forrige regjeringens politikk med stadig nye kutt i de billige tiltakene som virker, for å finansiere dyre satsninger med tvilsom effekt i etablerte næringer. Om Regjeringen vil sikre Norges velferdsgrunnlag i det grønne skiftet må det gis næring til alle de grønne og digitale eksporteventyrene som ligger latent hos forskningsmiljøer, oppstarts- og vekstselskaper og venter på fruktbar jord å vokse i. Det er der politikken virkelig trengs.

Abelia ber derfor departementet prioritere følgende tiltak i statsbudsjettet for 2024:

- Økt basisbevilgning til forskningsinstituttene. Bevilge ytterligere 60 millioner kroner i 2024, der 50 millioner går til teknisk-industrielle institutter og 10 millioner til primærnæringsinstitutter.

Dette bør inngå i en opptrappingsplan med målsetting om minimum 25% grunnfinansiering over en femårsperiode.

- Det samlede budsjettkuttet i 2023 på 500 millioner kr til næringsrettet forskning i sektordepartementene må reverseres og budsjettene realøkes fra 2022 for å øke forskningsaktiviteten mot grønn og digital omstilling.
- Rammen for Retur-EU må følge suksessen. Den samlede verdien av prosjektene som norske aktører deltar med i EUs rammeprogram, Horisont Europa, er målt til 35 mrd. NOK i form av ny forskning og innovasjon. Dagens returandel er på 3,35%, som er langt høyere enn regjeringens mål om 2,8%. Hvis instituttene fortsetter å øke sin aktivitet vil rammen ikke strekke til og instituttene må redusere sin aktivitet. Bevilgningene til Retur-EU må derfor justeres slik at er økonomisk forutsigbar og ikke begrenser instituttenes deltakelse.
- 160 mill. kr. til den nye tidligfase teknologioverførings-ordningen i Forskningsrådet. Det er avgjørende at det i den videre utformingen av den nye søknadsbaserte ordningen, bygges videre på spesialisert kompetanse hos dagens «TTO-funksjoner». Departementene må gi tydeligere styringssignaler til forskningsinstitusjonene og forskere, hvor de i større grad måles på og gis insentiver for å prioritere innovasjon.
- Øremerking av 25 mill. kr. i friske midler til skaleringstiltak i Sivas inkubasjonsprogram for at flere bedrifter skal oppnå internasjonal vekst. Midlene skal benyttes til å etablere nasjonale samarbeidskonsortier for de mest lovende bedriftene innen områder hvor Norge har gode forutsetninger for å lykkes gitt våre komparative fortrinn.
- Styrke bevilgningene til de offentlige risikokapitalvirkemidlene Investinor og Nysnø. Investinor har anslått at norske oppstartsselskaper trenger 10 milliarder kroner i risikokapital i år. Vi må unngå kapitaltørke for lovende norske oppstarts- og vekstbedrifter i en tid hvor økonomien regionaliseres, og usikre fremtidsutsikter bidrar til å dempe investeringsviljen.
- Totalbevilgning til Norsk katapult på 600 mill. kr. Midlene bør gå til en forsterket satsing på infrastruktur i eksisterende sentre og beslektede områder innen næringer hvor vi er godt posisjonert som flytende havvind, grønn skipsfart og batteriteknologi. Midlene bør også gå til etablering av nye testsentre innen områder hvor Norge har et stort potensial for å utvikle nytt næringsliv som f.eks. digitale teknologier og helse.
- Reverser kuttet i finansieringen av klyngeprogrammet. Bevilgningen bør være på 275 millioner kroner. 225 mill. kr. bør gå til å oppjustere programmet tilbake på 2021-nivå (inflasjonsjustert 2021-kroner). I tillegg bør 50 mill. kr. avsettes til delprogram for modne klynger, slik at de modne klyngene kan ha større prosjekter for å bidra med å nå regjeringens ambisjoner innen eksport og grønn industriell omstilling.

Tiltak for grønn og digital omstilling:

Abelia opplever at Regjeringen står fast i en utdatert forståelse av grønn omstilling, der inkrementell utvikling mot et mer elektrifisert samfunn skal løse klimautfordringene. Vi skal ikke lengre enn over grensen til EU før denne måten å tenke på blir sett på som fullstendig avleggs. I EU snakker de heller om den såkalte tvillingomstillingen (*twin transition*) som er både grønn og digital. Dette fordi Europa for lengst har anerkjent at man ikke får til et reelt skifte til en sirkulær og bærekraftig næringsstruktur uten at dette skiftet også er digitalt. Abelia er derfor opptatt av at Regjeringen fronter en politikk som ser disse tingene i sammenheng. Det er avgjørende for å lykkes med å frikoble økonomisk vekst fra negativ påvirkning på klima, natur og samfunnet for øvrig.

Ifølge nøkkeltallsrapporten [TechNo2022](#) har IKT-sektoren høyest verdiskaping i norsk økonomi etter olje- og gass. I følge [Menon Econmoics](#) er det også innen teknologisektoren de fleste nyfødte oppstarts- og vekstselskapene etableres. Teknologinæringene skiller seg også fra andre næringer ved at de retter seg mot internasjonale markeder allerede fra start. Dermed vil teknologinæringslivet, gjennom en aktiv

næringspolitikk, kunne bidra i stort monn til at Regjeringen når sitt mål om 50% økning i fastlandseksporten innen 2030.

Investeringer i IKT bidrar til svært høy produktivitsvekst i samfunnet. De bransjer, sektorer eller organisasjonsformer som ikke invester tilstrekkelig i digitale løsninger vil falle etter produktivitsveksten i resten av samfunnet. For eksempel har frivillige og ideelle organisasjoner begrenset mulighet til å investere i digitale løsninger på grunn av bundne inntekter og økende kostnader på andre områder. Dette må det kompenseres for.

Abelia ber derfor departementet prioritere følgende tiltak i statsbudsjettet for 2024:

- 1 milliard kroner til en robust digital infrastruktur for alle, gjennom bredbånd og målrettede tiltak for å fjerne sårbarheter og øke motstandskraften.
- 185 millioner kroner til IKTPLUSS (inflasjonsjustert 2019-kroner).
- Etablere Forskningscentre for næringsdrevet digitalisering (FND) som bygger på de samme ordningene som for SFI/FME. Tiltaket er viktig for å styrke samspillet mellom forskningsmiljøene, næringsmiljøene og akademia.
- Nasjonal medfinansiering for DIGITAL Europa-programmet sikres på et nivå slik at relevante FoU-aktører kan delta i ordningen, inkludert satsingen på kapasitetsbygging innen mikrobrikketeknologi.
- Midler til å sette ned en teknologikommisjon som skal utrede hvordan muliggjørende teknologier kan tilrettelegge for økt vekst og styrket konkurransekraften i tradisjonelle næringsvertikaler samt deres bidrag til å løse sentrale samfunnsutfordringer som klima- og naturkrisen, energikrisen, demografikrisen og utenforskap.
- Midler til forenklingstiltak i samtlige forvaltningsledd.
- Midler til inkludering av digitalisering i læreplanen for UD's aspirantprogram, til kompetanseutviklingen for diplomater og andre byråkrater i Utenriksdepartementet og i Innovasjon Norge. Digitalisering bør også inkluderes som en del av mandatet for den nye seksjonen for næringsfremme og grønn omstilling under Europaavdelingen.
- En permanent tilskuddsordning for digitalisering for frivillige og ideelle virksomheter, som omfatter midler til investering i IKT-systemer, til innovasjon i nye digitale løsninger og tjenester, og til tiltak for kompetanseheving blant brukerne av tjenestene. Programmet bør i første omgang ha et omfang på 10 millioner kroner.
- Tilskudd.no må utvikles til å fungere som en felles tilskudds- og rapporteringsportal, i tråd med prinsippet om "kun én gang", og realiseres i samarbeid med markedet der det allerede finnes mange gode løsninger som kan benyttes og bygges på.
- Ved en omlegging av enkelttilskudd til søknadsbaserte ordninger, uavhengig av departement, må det legges opp til flerårige avtaler om tilskudd, gjerne som pilotprosjekter. I tilskuddsordninger der det ikke er mulig med flerårige avtaler, må tilskuddet kunne benyttes i ett år fra utbetalingsdato.

Vi utdyper gjerne forslagene og ønsker lykke til med budsjettarbeidet.

Vennlig hilsen,

Øystein Eriksen Søreide

Administrerende direktør i Abelia